

Politieke participatie van jongeren op lokaal niveau

Bachelorscriptie Bestuurskunde, Universiteit van Tilburg

(verkorte versie)*

Tilburg, 10 mei 2010

Door: Mw. R. M.J.B. (Rebecca) Pol
Student Bestuurskunde aan de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur
Begeleider: Dhr. Dr. M.J.G.J.A. (Marcel) Boogers
Universitair hoofddocent aan de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur

In dit onderzoek staat de vraag centraal wat de barrières zijn voor jongeren tussen de 18 en 25 jaar om te participeren binnen de lokale politieke besluitvorming en in hoeverre lokale politici deze participatie kunnen beïnvloeden. Het blijkt dat jongeren tussen de 18 en 25 jaar minder interesse hebben in politiek dan ouderen en dat zij ook minder participeren. Gezien de roep om nieuwe aanwas binnen de lokale politiek, en het feit dat wij in Nederland het principe van representatie hanteren, is het van belang dat inzichtelijk wordt welke factoren van invloed zijn op het al dan niet kiezen voor jongerenparticipatie binnen de lokale politieke besluitvorming. Dit om het tekort aan jongeren in de lokale politiek te doen afnemen.

* Zoals gesteld is dit een verkorte versie. Mocht u interesse hebben in de volledige versie, mail dan naar info@rebeccapol.nl.

Inleiding

In de lokale politiek wordt met regelmaat het signaal gegeven dat er nieuwe aanwas nodig is. Ook MOVISIE¹ geeft in haar werkprogramma voor 2009 (2008: 13) aan dat onder andere de vergrijzing van actieve leden een knelpunt is waarmee het vrijwilligersveld de komende jaren te maken gaat krijgen. Er zou sprake zijn van een groot verloop onder vrijwilligers; weinig instroom van jongeren, moeilijk bereiken van allochtonen en moeizame rekrutering voor bestuursfuncties (MOVISIE, 2008: 13). Naast voorgaande wordt er in de literatuur vooral aandacht besteedt aan de verschillende componenten op zich; een combinatie van jongerenparticipatie en lokale politiek is zeldzaam. Dit rapport biedt dan ook een integrale benadering van beiden componenten en gaat in op de volgende vragen:

- Hoe is de huidige lokale politiek ingericht, wat is het heersende imago van lokale politiek onder jongeren en wat is het profiel van lokale politici?
- Wat zijn de grootste verschillen tussen jongeren en lokale politici en hoe zou de lokale politiek er uit zien wanneer jongeren het voor het zeggen zouden hebben?
- Wat zouden lokale politici kunnen doen om de politieke participatie van jongeren te vergroten?

Het doel hierbij is het inzichtelijk maken wat van invloed is op het keuzeprocess van jongeren tussen de 18 en 25 jaar op het wel of niet gaan voor politieke participatie om vervolgens te kunnen

¹ MOVISIE werkt voor en met overheden, burgerinitiatieven, vrijwilligers- en professionele organisaties met als doel de participatie en de zelfredzaamheid van burgers te bevorderen. MOVISIE verzamelt, valideert, verrijkt en verspreidt kennis over welzijn, zorg en sociale veiligheid. Ook adviseert MOVISIE over de toepassing van die kennis.

komen tot enkele handvatten voor lokale politici als het gaat om jongerenwerving. Om dat te kunnen doen, is het noodzakelijk voorafgaand vast te stellen wat er in de literatuur en in dit rapport wordt verstaan onder politieke participatie van jongeren. Ook wordt in dit stuk kort ingegaan op in hoeverre er participatie plaatsvindt onder jongeren, over welke jongeren we het hebben en waarom politieke participatie van jongeren zo van belang is.

Politieke participatie van jongeren

Jongerenparticipatie zou vanuit theoretisch perspectief een vaag en ondefinieerbaar concept zijn (Timmerman, 2009: 574). In de meeste beleidsdocumenten wordt jongerenparticipatie gezien als het centrale doel van jeugdbeleid en wordt participatie vergeleken met democratisch burgerschap². Toch heeft geen enkele gemeente in haar beleidsdocumenten invulling gegeven aan de concepten democratie of participatie (Timmerman, 2009: 575). Wel is jongerenparticipatie in negentig procent van de gemeenten een aandachtspunt (Hees, 2002: 6). Desondanks worden jongeren in minder dan zestig procent (57%) van de gemeenten ook daadwerkelijk betrokken bij de besluitvorming. Wat kan dan worden verstaan onder betrekken? In deze zestig procent verschilt het participatieniveau van informeren tot medezeggenschap. 55 procent informeert jongeren, 76 procent zegt jongeren te raadplegen (consultatie, op initiatief van de gemeente), zestig procent overlegt ook met jongeren op initiatief van de jongeren en slechts in tien procent van deze gemeenten hebben jongeren ook medezeggenschap (Hees, 2002: 6). Politieke participatie in de ogen van Hees is dus het daadwerkelijk betrekken van burgers, in dit geval jongeren. Daadwerkelijk betrekken lijkt zij te zien als het hebben van medezeggenschap. De van Dale verstaat onder medezeggenschap: “het recht op inspraak”³. De indruk ontgaat niet dat Hees het niet zo zeer heeft over dat recht, maar het daadwerkelijk gebruiken van dat recht. Mogelijk kan Hees zich dan ook vinden in de definitie zoals de Nationale Jeugdraad deze hanteert. Volgens de Nationale Jeugdraad (2003: 3) is jongerenparticipatie te vertalen als meedoen, meedenken en meebeslissen. Ofwel, zoals de Van Dale het mooi omschrijft, participatie is het hebben van een aandeel in iets of het deelnemen in en/ of aan iets⁴.

Politieke participatie bestaat op haar beurt weer uit alle activiteiten van burgers die gericht zijn op de beïnvloeding van overheidsbeleid, aldus Aalberts (2006: 24). Helaas is deze uitleg niet erg concreet. Extreem gesteld, zou dit kunnen betekenen dat bijvoorbeeld een hongerstaking van een jongere die aandacht wil vragen voor het ontbreken van een speelgelegenheid in zijn of haar wijk, ook onder politieke participatie zou vallen. Dat zou kunnen, maar dat is geen uiting van politieke participatie zoals de lokale politiek het graag zou zien. Het gaat de lokale politiek bij voorkeur om de conventionele participatie; lid zijn van de partij, daarin actief deelnemen in een commissie en/ of het bestuur en zich verkiesbaar stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen. De definitie die Forbig hanteert is dat politieke participatie, in brede zin, betekent dat – in dit geval – jongeren worden betrokken in de structuren en processen die bij de democratische besluitvorming horen (2005: 7). Het gaat Forbig dus om het deel uitmaken van het gehele besluitvormingsproces, van agendavorming tot evaluatie. En definitie die ook van der Kaap deelt (2006: 225). Such en Walker leggen vooral de

² Timmermans verwijst hierbij ook naar de ideeën van de Winter over participatieve pedagogie als democratisch burgerschap (2009: 574).

³ Van Dale online woordenboek. Zoekterm medezeggenschap. Geraadpleegd op 18 augustus 2009 via: <http://www.vandale.nl/vandale/opzoeken/woordenboek/?zoekwoord=medezeggenschap>

⁴ Van Dale online woordenboek. Zoekterm medezeggenschap. Geraadpleegd op 18 augustus 2009 via: <http://www.vandale.nl/vandale/opzoeken/woordenboek/?zoekwoord=participatie>

nadruk op meebeslissen. Volgens hen kan participatie in de publieke besluitvorming pas participatie genoemd worden wanneer jongeren daadwerkelijk mogen meebeslissen (2005: 41). Het gaat hen dus om de doorwerking van de input van jongeren in de beleidsuitvoering. Het resultaat moet passend zijn aan de input of in ieder geval tonen dat het recept niet zonder dat ene ingrediënt tot stand had kunnen komen. Anders gezien, zou gezegd kunnen worden dat er een verschil bestaat tussen bankzitten, even meespelen of de wedstrijd mee winnen of verliezen. In dit onderzoek gaat het om het uitoefenen van invloed op het lokale overheidsbeleid en diens resultaten en wel binnen de politieke arena⁵. In dit geval op lokaal niveau, dus binnen een gemeenteraad en/ of binnen een lokale politieke vereniging. De focus binnen dit onderzoek ligt in het bijzonder op het wegblijven van jongeren als het gaat om het verkiesbaar stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Over wie hebben we het precies?

Sommigen noemen ze ‘Generatie X’ andere weer ‘Generatie Y’ of ‘Generatie Einstein’. Ook zijn ze wel eens de ‘Millennials’ genoemd. In de lokale politiek beter bekend als ‘nieuwe aanwas’. Juist, we hebben het over ‘de jongeren’. Om precies te zijn de jongeren tussen 18 en 25 jaar. In dit onderzoek is om diverse redenen gekozen voor jongeren tussen de 18 en 25 jaar. Normaliter wordt voor dergelijk onderzoek gekozen voor de leeftijdsgroep 14 tot 25 jaar. In deze periode ligt namelijk veel nadruk op het leren van volwassenenattitudes, is er concrete politieke educatie, en vinden grote sociale en psychologische veranderingen plaats. Individuen ervaren waarschijnlijk de meeste veranderingen in hun politieke standpunten in deze periode (Aalberts, 2006: 15-16). Gezien de identiteitstheorie van Erikson (Hermes, 2007: 20) – waarin naar voren komt dat jongeren tijdens de adolescentie (14-18 jaar) geobsedeerd zijn door de vraag wie ze willen en kunnen zijn – is de groep tot 18 nog te veel in fysieke ontwikkeling. Ook Aalberts (2006: 15-16) geeft aan dat de periode 14-25 uit twee fasen bestaat: *“Het begin van deze periode wordt vaak biologisch gedefinieerd aan de hand van lichamelijke veranderingen. Het einde van deze fase wordt juist eerder sociaal gedefinieerd in termen van zelfstandigheid, op zichzelf gaan wonen, werken en dergelijke (Christenson & Roberts, 1998; Coleman, 1993).”* Dat samengenomen met de resultaten van het onderzoek van Geursen et al.⁶, dat de behoefte om in het openbaar voor standpunten op te komen groeit naarmate jongeren ouder worden (18+), heeft mij doen besluiten om dit onderzoek te richten op 18-25 jaar. Uiteraard speelt hierin ook mee dat dit de groep is die wettelijk gezien actief mag participeren in de vorm van stemmen en zich verkiesbaar stellen.

In hoeverre vindt politieke participatie van jongeren tussen 18 en 25 jaar plaats?

Aalberts (2006: 26) geeft aan dat jongeren minder vaak stemmen dan volwassenen, maar dat zij relatief vaak op onconventionele manieren participeren (actie voeren, handtekeningen verzamelen etc.). Volgens Geursen et al. participeren jongeren helemaal niet (2006: 13). Of in ieder geval niet zoals volwassenen het begrip invullen. Helaas gaan Geursen et al. niet in op hoe volwassen dit dan invullen (ik ga er vanuit dat er wordt bedoeld op de conventionele participatie vormen), wel schetsen ze een beeld van wat jongeren dan wel doen. Ze zouden in eigen kringen wel degelijk een

⁵ De raadszaal, binnen een politieke partij, in een café met andere politieke spelers, soms zelfs het internet (neem Twitter en andere nieuwe media) etc. Kortom: binnen het politieke netwerk dat volgens van de Donk gekenmerkt wordt door wederzijdse afhankelijkheid tussen actoren (1997: 90).

⁶ Het betreft een onderzoek naar jongerenparticipatie in Europa waarbij kwalitatief onderzoek is gedaan in 13 verschillende Europese landen. In de zomer van 2005 is gesproken met 400 Europese jongeren in de leeftijd van 16 tot 24 jaar.

vuist maken en vooral in Nederland doen ze dat steeds vaker (Geursen et al., 2006: 13). Het hebben van een eigen mening zou van belang zijn binnen deze generatie aangezien profilering aan de hand van het hebben van die mening zou geschieden. Een eigen 'zegje doen' zou jongeren helpen om vrienden te selecteren, te herkennen en de wereld behapbaar te maken (Geursen et al., 2006: 13). Ook zouden jongeren actief zijn binnen hun sociale omgeving in bijvoorbeeld besturen of commissies van studentenverenigingen (Geursen et al., 2006: 11). Er vindt dus wel jongerenparticipatie plaats, maar geen tot weinig binnen de lokale politieke arena. (Het CPB bevestigt dit ook. Uit cijfers van 2006⁷ blijkt al dat de groep van 18-25 jaar vooral invloed uitoefent via sms, e-mail en internet en dat het de groep 45-55 jaar is die het meest actief is binnen de politieke arena.) Geursen et al. stellen zelfs dat het merendeel van de jongeren niet heel actief te betrekken is (Geursen et al., 2006: 15). Zij hanteren hierbij een verhouding van 80 tot 20 procent, waarbij 80 procent niet participeert en ook lastig te bewegen is tot participatie. Een van de verklaringen voor het achterblijven van participatie is dat Nederlandse jongeren tijd tekort komen en de tijd die ze hebben liever investeren ze in het 'doen van leuke dingen' met vrienden (Geursen et al., 2006: 11). Dit sluit ook aan bij het beeld dat Boschma & Groen schetsen van jongeren. Ze werken om te leven, terwijl de oudere generatie leeft om te werken (Boschma & Groen, 2007: 163). Over deze verschillen volgt later in dit rapport meer.

Belang van representatie

Zoals gesteld in het voorgaande gedeelte: jongerenparticipatie vraagt om het hebben van een interactief proces. Dat jongeren inspraak hebben, invloed hebben, mee mogen praten en denken, de ruimte krijgen, initiatief kunnen nemen en letterlijk meedoen. Politieke jongerenparticipatie kan dan ook pas plaatsvinden wanneer inspraak plaatsvindt. Hierbij heeft de gemeente een hele belangrijke rol. Niet alleen de politieke betrokkenheid van Nederlandse jongeren baart dan ook zorgen, ook de input die Nederlandse gemeenten (niet/ weinig) levert is verontrustend. Art. 7 Gemeentewet geeft aan dat de raad de gehele bevolking van de gemeente vertegenwoordigt. Wanneer jongeren niet zichtbaar en/ of hoorbaar zijn is dit artikel lastig op te volgen en komt dat onze representatieve democratie niet ten goede. Een representatieve democratie is namelijk een staatsvorm waarin de staatsmacht aan het volk toebehoort en het staatsgezag in handen is van een gekozen volksvertegenwoordiging (van der Kaap, 2006: 316). Nu is het mogelijk naïef om te stellen dat er pas correcte politieke representatie plaatsvindt wanneer het politieke gezag een afspiegeling is van de samenleving, maar dat is eigenlijk wel wat ik stel. Er moet op zijn minst contact zijn tussen jongeren en de politiek, maar bij voorkeur direct contact binnen het politieke gezag. Hierin volg ik de theorie van Pitkin die representatie in een politieke context opvat als het 'inhoudelijk optreden voor anderen' (van der Kaap, 2006: 318). In het belang van de vertegenwoordigden dus. Om dat belang te kunnen vertegenwoordigen moet de politieke representant uiteraard wel op de hoogte zijn van wat dat belang dan is. Ook Forbig stelt dat politieke participatie een cruciale rol speelt in de ontwikkeling van de democratie (Forbig, 2005: 12). Inspraak van verschillende sociale groepen is enorm van belang en draagt bij aan de legitimiteit van de heersende democratie (Forbig, 2005: 13). Het ontbreken van politieke participatie van jongeren zou dan ook afdoen aan deze legitimiteit en negeert het feit dat jongeren de democratie van vandaag én van morgen vormen (Forbig, 2005: 12).

⁷ CBS Statline. *Politieke en sociale participatie (2006)*. Geraadpleegd op 20 augustus 2009 en 21 april 2010 via: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=71721NED&D1=0-9,11&D2=0,3-9&HDR=T&STB=G1&P=T&VW=T>

Het terrein van de lokale politiek

Tot slot het laatste concept van dit onderzoek, namelijk het terrein van de lokale politiek. Volgens Aalberts staat politiek gelijk aan al het overheidshandelen, inclusief de totstandkoming en uitvoering hiervan. Het begrip wordt daarbij aangeduid met woorden als: staat, overheid, regering, bestuur en publieke sfeer (2006: 15-16). In dit geval dus dat handelen maar dan op gemeentelijk niveau. Heywood komt met een definitie die zegt dat politiek, in de breedste zin van het woord, de activiteit is waarmee mensen algemene (leef)regels maken, behouden en verbeteren (2002: 4). Conflict en samenwerking zouden de twee begrippen zijn die het meest komen kijken bij het bedrijven van deze vorm. Politiek wordt namelijk gekenmerkt door verschillende meningen, soms zelfs rivaliserende meningen, verschillende wensen, botsende belangen en tegengestelde interesses (Heywood, 2002: 4). Duidelijk dus dat conflict en politiek dus hand in hand gaan. Omdat het kunnen beïnvloeden van de leefregels niet lukt wanneer er alleen 'geschopt' wordt, moet er samengewerkt worden. Volgens Heywood is dit de reden dat politiek vaak wordt afgeschilderd als een proces van conflictoplossing, waarin rivaliserende opvattingen of tegengestelde belangen in overeenstemming worden gebracht met elkaar (2002: 4). Toch geeft ook Heywood (2002: 4) aan dat het definiëren van het begrip politiek niet eenvoudig is en er verschillende visies bestaan op politiek. Het begrip politiek kent een negatieve connotatie omdat het spelen van het politieke spel vaak wordt geassocieerd met manipulatie, leugens en bedrog. Daarnaast bestaan er verschillende visies op wat politiek is: de uitoefening van macht, de uitoefening van autoriteit, het maken van collectieve beslissingen, de allocatie van schaarse middelen, het misleiden en manipuleren etc. Samengenomen kan worden gesteld dat politiek al het overheidshandelen is dat bestaat uit activiteiten waarmee mensen algemene (leef)regels maken, behouden of verbeteren en kan worden gezien als een proces van conflict oplossing, waarin rivaliserende opvattingen of tegengestelde belangen in overeenstemming worden gebracht met elkaar en zich afspeelt in de politieke arena (zoals eerder aangegeven in: het politieke netwerk dat wordt gekenmerkt door wederzijdse afhankelijkheid tussen de actoren). Voor dit rapport gaat het dus om dat overheidshandelen op gemeentelijk niveau.

Samenvatting en conclusies

De politiek van nu

Een schets van het lokale politieke landschap laat ons zien dat deze bestaat uit een gemeenteraad – die minimaal 9 en maximaal 45 zetels telt; dit is afhankelijk van de gemeentegrootte – (Derksen & Schaap, 2004: 32), het college – dat belast is met het dagelijks bestuur van een gemeente en uit wethouders en de burgemeester bestaat – en de burgemeester. Dat zijn de drie bestuursorganen van het gemeentelijk bestuur (Derksen & Schaap, 2004: 51). Daarnaast is de ambtenarij tevens een actor binnen gemeenteland. Zij is geen bestuursorgaan, maar is belast met de uitvoering van het beleid. Het college ziet toe op het handelen van de ambtenarij en de gemeenteraad ziet toe op het handelen van het college en heeft de laatste stem. De gemeenteraad is formeel namelijk het hoogste orgaan, stelt de beleidskaders waarbinnen het college dient te handelen en bestaat uit diverse politieke partijen die zowel een landelijk als een lokaal karakter kennen. In de praktijk blijkt alleen vaak dat het college en de ambtenaren de meeste macht hebben (Derksen & Schaap, 2004: 51).

Naast de gemeenteraad, is ook het college genoemd. De gemeentewet bepaalt hoeveel wethouders een gemeente mag tellen. Elke gemeente heeft minimaal twee wethouders en maximaal mag een gemeente 20% van het aantal raadsleden in wethouders hebben. Dat betekent dat in een grote gemeente van 200.000 inwoners of meer, maximaal 9 wethouders zitting hebben in het college. Het college moet een afspiegeling zijn van de raad en de grootste politieke partijen leveren dus ook in verhouding de meeste wethouders. Het college heeft in beginsel de taak om de besluitvorming in de gemeenteraad voor te bereiden en uit te voeren. Daarnaast beschikt het college over een groot aantal taken in het kader van medebewind en ten slotte heeft het college een aantal taken ter delegatie van de raad opgedragen gekregen. Iedereen binnen het college heeft een eigen portefeuille die samen met de ambtenaren wordt beheerd.

Tot slot het laatste instituut binnen de gemeentepolitiek: de burgemeester. De burgemeester is over het algemeen belast met de portefeuille 'Openbare orde en Veiligheid' – en/ of bestuursportefeuilles als algemene zaken, coördinatie, bestuurlijke organisatie, informatisering – en zit de raads- en collegevergadering voor. De burgemeester wordt benoemd door de Kroon wat inhoudt dat dit bij benoeming door de koningin geschiedt.⁸

Inhoud van lokale politiek

Volgens Derksen & Schaap vervullen gemeenten een groot aantal taken en neemt zij daarmee een belangrijke plaats in de Nederlandse verzorgingsstaat in (2004: 95). Ze geven verklaringen omtrent gedrag af, alsmede jachtvergunningen, ze doen aan rampenbestrijding, ze zijn verantwoordelijk voor de brandpreventie en het bouw en woningtoezicht, ze zijn verantwoordelijk voor het besturen van het openbare onderwijs, ze subsidiëren welzijnswerk, ze stellen bestemmingsplannen vast, ze beslissen over de aanvraag voor een bijstandsuitkering, ze reinigen straten en onderhouden begraafplaatsen, ze stimuleren de lokale werkgelegenheid, enz. enz. Of anders gesteld: een derde van alle overheidsuitgaven loopt via gemeenten. Verder kent zij een vrijheid om haar eigen huishouding te regelen (Derksen & Schaap, 2004: 102) wat ook wel autonomie wordt genoemd. De autonome taken en bevoegdheden ontleent de gemeente aan de Grondwet en de Gemeentewet. Ook heeft zij het initiatiefrecht wat betekent dat de gemeente zelf nieuwe taken ter hand mag nemen. Naast bovenstaande autonome taken kent het gemeentelijk bestuur ook een medebewind functie, wat niets anders betekent dan het uitvoeren van het rijksbeleid (Derksen & Schaap, 2004: 102).

Imago van lokale politiek

Uit het onderzoek van Aalberts (2006: 139) blijkt dat inactieve jongeren een frame hanteren dat politiek saai is en er onaantrekkelijk uit ziet. Actieve jongeren zwijgen vooral over de vraag of politiek saai is en besteden minder aandacht aan de stijl van politiek. In de kritiek van inactieve jongeren zijn drie negatieve aspecten te onderscheiden: politici zien er niet uit en hebben een serieuze en formele uitstraling; politici zijn oud en hebben ouderwetse ideeën; en politici praten moeilijk en zijn daarom moeilijk te begrijpen. Deze bezwaren tegen de stijl van politiek vormen de belangrijkste redenen waardoor deze jongeren politiek saai noemen, niet met de politiek in contact willen komen, weinig politieke signalen opdoen en het raar vinden als jongeren politiek actief zijn.

⁸ Alle voorgaande informatie is afkomstig uit Derksen & Schaap, 2004: 58-59, 64, 75, 89.

Profiel van een gemiddeld gemeenteraadslid

Volgens Derksen & Schaap heeft het Nederlands gemeenteraadslid de volgende kenmerken: 50 plus, overwegend man, tamelijk hoog opgeleid, afkomstig uit de publieke sector, autochtoon, langere tijd politiek actief en weinig representatief voor de Nederlandse bevolking (2004: 33-35). Daarnaast vind er weinig vernieuwing plaats (een gemiddeld raadslid is reeds driemaal in de raad gekozen) en gebeurt het zelden dat nieuwe raadsleden worden gerekruteerd uit de politiek inactieve bevolkingsgroep. Derksen & Schaap geven tevens aan dat door de dominantie van mannen de psychologie van politiek ook bijna 'mannelijk' is geworden (Derksen & Schaap, 2004: 34). Heeft voorgaande ook effect op de kandidaatstelling? Zowel Heywood (2002: 254) als Derksen & Schaap (2004: 31) geven aan dat in de selectieprocedure voor kandidaat raadsleden vaardigheden, kennis en ervaring voorop staan. Derksen & Schaap stellen daarbij dat het in het bijzonder gaat om de vaardigheden in het politieke spel en de kennis van de complexiteit van het lokale bestuur (2004: 31). Boogers constateert dat politieke partijen steeds meer moeite ondervinden bij het werven van nieuwe geschikte kandidaten, vooral in kleinere gemeenten zou dit een probleem zijn (2007: 97-98). Door deze schaarste is men gedwongen om of niet deel te nemen aan verkiezingen of niet-partij leden te werven. Wel gaat ook volgens Boogers de voorkeur uit naar leden, en dan vaak leden die al langere tijd binnen de partij actief zijn, en worden de verkiesbare plaatsen op de kandidatenlijst voor het grootste deel gevuld met Nederlandse mannen boven de 25 jaar (Boogers, 2007: 99).

Jong versus oud

In dit rapport worden twee generaties tegen elkaar afgezet (het gaat om de gevestigde politieke orde – zoals hierboven aangegeven de 50-plus generatie – en de generatie jongeren tussen de 18 en 25 jaar). Generaties zijn groepen personen die in dezelfde periode zijn geboren, onder vergelijkbare omstandigheden zijn opgegroeid en dezelfde grote levensgebeurtenissen hebben meegemaakt (de Haan & van 't Hof, 2006: 11). De grondlegger van het generatiebegrip, Karl Mannheim, stelde dat de jeugdperiode als geheel een belangrijke rol speelt. Bepaalde historische gebeurtenissen kunnen daar een dermate grote invloed op hebben, dat zich in bepaalde periodes generaties kunnen vormen (Boschma & Groen, 2007: 13). Voorbeelden van zulke gebeurtenissen zijn bijvoorbeeld de Tweede Wereldoorlog, de crisis van de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw, maar dus ook de val van de Berlijnse muur en 9/11. Boschma & Groen gaan dan ook uit van drie verschillende generaties: de Babyboomers, Generatie X en Generatie Einstein (2007: 15).

Babyboomers	Generatie X	Generatie Einstein
1945 - 1955	1960 - 1985	1988 – nu
Protest	Negatief	Positief
Na-oorlogse wederopbouw	Economische depressie	Groei, opbouw en welvaart
Bomvol idealen	Ideologisch vacuüm	Traditionele idealen
Geen merken	Opkomst merken	Overal merken
Bevlogen	Relativeren	Serius
Andere toekomst	Geen toekomst	Goede toekomst
Zoektocht naar persoonlijkheid	Persoonlijkheid is constructie	Persoonlijkheid is echt
Identiteit los van ouders en autoriteit	Identiteit is erbij horen	Identiteit is oprecht van jezelf

Tabel 1 *Generatie-overzicht* Hoofdstuk 1, pagina 15 Boschma & Groen (2007)

Zij geven echter aan dat er meer indelingen te maken zijn en dat het niet om absolute scheidingen gaat (2007: 15). De Utrechtse hoogleraar Becker, bijvoorbeeld, onderscheidt in de laatste zestig jaar vier tot vijf generaties (Boschma & Groen, 2007: 13). Namelijk de vooroorlogse generatie en de stille

generatie, de protestgeneratie, de verloren generatie, ook wel generatie X of Nix genoemd, en tot slot de pragmatische generatie (Boschma & Groen, 2007: 13). Deze laatste generatie is volgens de Haan en van 't Hof de digitale generatie en zou geboren zijn na 1980 (2006: 12). Waar Boschma & Groen dus kiezen voor Babyboomers, Generatie X en Generatie Einstein, heeft Becker het over de protest, verloren en de pragmatische generatie (de Haan & van 't Hof, 2006: 12). Hij hanteert hierbij de volgende kenmerken (Bekker et al., 2005: 23-24):

- De *Protestgeneratie* is geboren tussen 1940 en 1955 en past dus binnen de categorie lokale politici à la Dekker & Schaap. De leden van deze generatie groeiden op in een periode van ongekende welvaart, waardoor ze relatief gezien gunstige levenskansen beschikken. Het waardepatroon van deze generatie is vooral gefundeerd op de processen van ontzuiling en secularisering en kenmerkt zich door waarden als zelfontplooiing, democratisering, gelijkheid van macht en inkomen, individuele vrijheid en politiek engagement. De economische modernisering leidde tevens tot een roep om steeds hoger opgeleide arbeidskrachten waardoor deze generatie de eerste was die massaal aan het hoger onderwijs deelnam.
- De *verloren generatie* is geboren tussen 1955 en 1970 en kreeg te maken met de crisis in de jaren '70 en de massale werkeloosheid. Leden van deze generatie hebben daardoor minder gunstige levensperspectieven gehad dan hun ouders. Zelfontplooiing en individuele vrijheid zijn waarden die ook bij deze generatie hoog in het vaandel staan. Wel heeft deze generatie minder overtrokken verwachtingen, hecht ze minder belang aan politiek protest en heeft ze een nuchtere kijk op de samenleving. De no-nonsense mentaliteit van de jaren '80 is deze generatie op het lijf geschreven.
- De *pragmatische generatie* is geboren na 1970 en is opgegroeid in een periode van economisch herstel en groei waardoor zij betere levenskansen hebben dan de vorige generatie. Becker is minder uitvoerig over de kenmerken van deze generatie. Het is hem nog niet geheel duidelijk welke oriëntaties deze generatie uitkristalliseren. Hij geeft aan dat het gaat om een overwegend zakelijk, hard werkende categorie van individuen. Deze generatie is volgens Becker minder politiek betrokken dan de protestgeneratie. De Haan & van 't Hof geven hierbij aan dat deze generatie dan misschien wel minder geïnteresseerd is in politieke partijen, maar dat zij wel degelijk een toenemende interesse heeft in politiek. Dit zou zich uitten in allerlei dynamische netwerken die handig gebruik maken van de mobiliserende kracht van het internet (2006: 191).

Samengevat hebben de verschillende 'hokjes' die Becker, Boschma & Groen en de Haan & van 't Hof hanteren enigszins overlap. In dit onderzoek wordt zoveel mogelijk uitgegaan van de scheiding die Boschma & Groen maken. 'De jongeren' bestaan dus uit leden die tot de pragmatische generatie behoren die zijn geboren na 1980 en daardoor ook wel de digitale generatie worden genoemd. Meer specifiek gaat het om ingelezen digitale generatie leden die na 1988 geboren zijn en in tegenstelling tot alle andere voorgaande generaties zijn opgegroeid in een 24/7 vercommercialiseerde informatiemaatschappij waarbij internet en commercie de pijlers zijn waarop de wereld steunt. Dit fenomeen is enorm van belang als het gaat om de vorming van de huidige generatie jongeren (Boschma & Groen, 2007: 14).

Grootste verschillen

Kijkend naar Generatie Einstein (nieuwe aanwas) en de Babyboomers (gevestigde politieke orde), dan zien we een transitie van zwart-wit televisie naar flatscreen HD Blue Ray TV en internet en televisie op mobiele telefonie, van Joop Den Uyl naar Fortuyn en Balkenende, van de vietnamoorlog, vrouwenemancipatie en de oliecrisis naar het broeikas-effect, allochtonenbeleid en terrorisme (Boschma & Groen, 2007: 16). Een behoorlijke wereld van verschil dat laat zien dat beide generaties met andere perspectieven zijn opgegroeid en met een ander perspectief kijken naar een bepaald probleem (zie tevens tabel 1). Dit maakt het lastiger om in een politieke organisatie de neuzen dezelfde kant op te krijgen. Vooral omdat de jongeren van nu niet geïnteresseerd zijn in verbondenheid/ collectief in de oude zin van het woord – een groep mensen met dezelfde denkbeelden – maar in een collectief van mensen die trouw en loyaal zijn, waar persoonlijke twijfels mee gedeeld kunnen worden en die je inspireren en dus ook andere opvattingen hebben dan zichzelf (Boschma & Groen, 2007: 19). Daarmee hebben we de grootste kloof te pakken. Jongeren van nu hebben behoefte aan sparren met zij die juist niet tot ‘hun politieke kleur’ behoren en een actief lidmaatschap van een politieke partij vraagt juist net om vooral met medepartijgenoten aan tafel te zitten. Daarin zit dus zeker een kans. Daarnaast hebben beiden generaties niet alleen een andere visie op politiek, de wereld etc., er is ook een nog niet eerder genoemd verschil qua communicatie. Een niet geheel onbelangrijk punt gezien het feit dat jongerenwerving puur en alleen communicatie is en politieke organisaties zich bezig houden met het maken, bijstellen en evalueren van beleid. Iets dat weer valt of staat met interactie. Belangrijk generatie verschil is dat, waar de generatie 50 plussers gewend is aan eenrichtingsverkeer, de jongeren van nu een tweerichtingsverkeer verwachten (Boschma & Groen, 2007: 127). Tevens zijn jongeren van nu meer ingelezen in marketing en communicatie dan de oudere generatie en staan zij in contact met elkaar en wel wereldwijd. Informatie wordt dus razendsnel verspreid en ontvangen, waardoor informatiemonopolies niet meer bestaan (Boschma & Groen, 2007: 127). Dit heeft als gevolg dat de jongere generatie eerlijkheid en openheid verwacht en niet zomaar iets voor waar aanneemt. Aangezien de 50 plus generatie geneigd is te denken dat zij de wijsheid in pacht heeft, doordat zij ouder zijn en meer zouden hebben meegemaakt, wordt er vergeten dat jongeren uniek zijn aangepast aan deze tijd en daardoor beter grip hebben op alles wat er gebeurt (Boschma & Groen, 2007: 23). Dit bemoeilijkt het contact tussen beide generaties.

Barrières voor jongeren

Een aantal factoren die actieve participatie van jongeren in conventionele politieke participatievormen negatief beïnvloeden zijn (afkomstig uit diverse bronnen; zie volledige versie):

- De snel opeenvolgende ontwikkelingen in de media.
- Het gevoel dat inspraak zinloos is en het bewezen minimale effect van inspraak uit evaluatiestudies.
- Het gevoel niet serieus te worden genomen voor een bepaalde leeftijd.
- Het verschil in levensstijl. Jongeren werken om te leven, terwijl de oudere generatie leeft om te werken.
- De volle agenda van jongeren en de keuze om de tijd die ze over hebben te besteden met vrienden. Kortom: het gebrek aan tijd en de door de levensstijl beïnvloede keuzes in tijdsbesteding.

- Het gebrek aan informatie; het is niet altijd even helder waar een jongere terecht kan wanneer deze wel geïnteresseerd is en wat de verschillende participatiemogelijkheden zijn.
- Jongeren zijn kritisch over de organisaties achter de goede doelen (o.a. door de berichtgeving van de media over bepaalde organisaties binnen de non-profit sector).
- De houding van gemeenten en politiek zelf is niet heel actief. De noodzaak van participatie wordt niet altijd gezien en jongeren worden niet altijd actief (meer dan eenmalig) en gemeend (niet voor de formaliteit) betrokken.
- Soms weten gemeenten en politiek zelf niet goed hoe ze jongeren kunnen betrekken of ontbreken de middelen ervoor.
- Er heerst een verschil in ideaalbeeld. De oudere generatie verwacht een bepaalde politieke feitenkennis terwijl jongeren van nu kiezen om niet zo maar gegevens voor waar aan te nemen.
- Wel actieve jongeren klagen over de bureaucratische organisatie en de beperkte invloed die ze hebben. Vaak bepalen de 'volwassenen' de agenda en worden goede ideeën nooit uitgevoerd.
- 'Volwassenen' blijken een demotiverende stempel te plaatsen op actieve jongeren. Zij zouden er van uit gaan dat de jongeren de stukken toch niet lezen, terwijl ze zelf aangeven en aantonen dit wel te hebben gedaan.
- Actieve jongeren hebben het idee dat hun mening vaak verkeerd wordt geïnterpreteerd.
- Een grote groep jongeren is gewoonweg niet geïnteresseerd in politiek.

Jongeren aan de macht

Al het voorgaande samengenomen – en uitgaande van de huidige politieke cultuur die zich kenmerkt door hiërarchie (Bekkers, 1996: 193) – is het interessant om te zien wat de toetreding van deze jongeren nu voor effect zou hebben op de stijl van lokale politiek. De Nederlandse politiek staat namelijk bekend om haar traagheid in de wilsvorming en besluitvorming (Hendriks & Toonen, 1998: 153 reader BNI). Buitenlandse waarnemers zouden in onze politiek een traagheid van handelen signaleren en wel gecombineerd met een hoge mate van voorzichtigheid, onzichtigheid en afwachtendheid (Hendriks & Toonen, 1998: 153 reader BNI). Een gegeven dat doet twifelen in hoeverre een generatie die is opgegroeid in een snelle wereld, vol risico's en hands-on mentaliteit, past bij deze Nederlandse politieke cultuur. Hoewel de bestaande literatuur hier geen antwoord op geeft, denk ik dat een ieder wel durft te stellen dat dit geen 'match made in heaven' is. Kijkend naar de analyses in het voorgaande gedeelte van dit rapport, zou gesteld kunnen worden dat de 50+ generatie uitgaat van de rationele benadering en de jongere generatie meer vanuit de netwerkbenadering te werk gaat. In een hiërarchisch netwerk domineert namelijk de rationele besluitvorming (de Bruijn & Ten Heuvelhof, 1999: 219 Reader BNI) en de kenmerken van de jongere generatie sluiten mijns inziens vooral aan bij de netwerkbenadering. Binnen de netwerkbenadering ligt het accent op het proces van besluitvorming en is de sturende actor vooral geïnteresseerd in de actoren die een bijdrage kunnen leveren. Dit houdt in dat de belangrijkste resource wordt gevormd door relaties (de Bruijn & Ten Heuvelhof, 1999: 219 Reader BNI). Aangezien de jongere generatie erg gebrand is op samenwerking en het van elkaar leren, vind ik deze benadering het meest passend. De benaderingen staan voor gedragspatronen die een actor in staat stelt om in besluitvormingsprocessen zijn doelstellingen te realiseren en in onderstaande tabel worden de verschillen zichtbaar gemaakt (de Bruijn & Ten Heuvelhof, 1999: 219-240 Reader BNI):

	Rationele benadering	Netwerkbenadering
Kenmerken	Inhoud Factoren Informatie Goed-Fout	Proces Actoren Relaties Winst-verlies
Doelstelling	Is het referentiepunt gedurende het hele traject Zonder doelstelling geen koers Is gerelateerd aan probleem Is idealiter gefixeerd Wordt vooraf geformuleerd	Is momentopname Doelstelling als referentiepunt stolt het leerproces Is gerelateerd aan stakeholders 'goalstretching' Kan ook achteraf worden geconstrueerd (formuleren doelstelling is 'ongoing process')
Randvoorwaarden en structurering	Randvoorwaarden worden bepaald en zijn hard Binnen randvoorwaarden werken Decompositie Complexiteitsreductie Moet oplossing afzonderlijke problemen mogelijk maken	'Negotiated' randvoorwaarden/ rubberen randvoorwaarden Leren, strategisch gedrag: randvoorwaarden kunnen bewegen Koppelingen en ont koppelingen op het goede moment Complexiteitsverhoging Moet package deals mogelijk maken.
Informatie	Is robuust, intersubjectief Inhoud probleem bepaalt informatiebehoefte Leidend principe voor informatievergaring: Need to know Kwaliteit informatie is bepalend voor de mate waarin besluitvorming wordt beïnvloed: hoe beter de analyse, des te meer invloed	Is negotiated knowledge Wordt strategisch gebruikt, dus check-and-double-check noodzakelijk Leidend principe voor informatievergaring: Nice to know Naast kwaliteit zijn tijd en attentie belangrijk voor de invloed van informatie op besluitvorming
Besluitvorming	Besluit volgt uit probleem, doel, informatie Explicitering van besluit geeft richting.... ...dichttimmeren	Na besluit is er een volgende ronde, dus nieuwe kansen Explicitering van besluit maakt kwetsbaar en genereert prikkels voor verzet ...keep options open!
Uitvoering	Is resultaat van de besluitvorming Probleem en doel gegeven Refereer steeds aan doelstelling Uitvoering is een project Projectmanagerial technieken	Is deels resultaat van de besluitvorming, maar ook nieuwe ronde nieuwe kansen Probleem en doel mogen geherdefinieerd Alert op nieuwe kansen, Windows of opportunity, serendipity Is een ongoing process van koppelingen, tussen problemen en oplossingen Projectmanagement kan prikkel voor falen zijn
Evaluatie	Evaluatie is ex-post activiteit Evaluatie is gerelateerd aan doelstelling Norm: doelrealisatie	Evaluatie is voortdurend proces, monitoring Is er geleerd? Zijn er vertrouwensvolle relaties voor de toekomst ontstaan? Norm: satisfactie of tolerantie

Tabel 2 De rationele- en netwerkbenadering afgezet tegen elkaar en enkele deelprocessen van politieke besluitvorming

Dit alles tezamen, zou betekenen dat wanneer de jongere generatie de overhand zou hebben binnen de lokale politieke besluitvorming, de politiek er een zou zijn waarbij proces, relatiemanagement, leren en beweeglijkheid centraal zouden staan. Waarbij doelstellingen en aanpak continu getoetst, en indien nodig bijgesteld, worden en gestreefd wordt naar win – win situaties en het liefst op meerdere terreinen tegelijkertijd. Een politiek waarbij men continu alert is op nieuwe kansen, deze ook durft te grijpen, en de samenwerking graag aangaat met zij die een andere leeftijd, politieke kleur of afkomst hebben. Die samenwerking wordt gekenmerkt door gelijkwaardigheid, openheid, authenticiteit, eerlijkheid en tweezijdige communicatie. Daarnaast zouden de inzet van nieuwe media meer centraal staan dan nu het geval is en zal maatschappelijke betrokkenheid niet meer gezien worden als iets dat zich altijd binnen institutionele kaders afspeelt. Burgerschap zou dan pas volwaardig zijn wanneer er een zekere mediawijdsheid aanwezig is en niet meer af wordt gegaan op de hoeveelheid politieke feitenkennis. Het gaat dan om het kunnen volgen van de nieuwe media, het in staat zijn om een kritische reflectie te geven op de inhoud ervan en het vermogen om de mobiliserende kracht van nieuwe media aan te kunnen wenden (de Haan & van 't Hof, 2006: 191).

Handvatten voor de gevestigde orde

Hoe kunnen we de doelgroep jongeren wel gaan begrijpen en daarop succesvol inspelen? Een deel van het antwoord ligt, volgens Boschma & Groen (2009: 5-6), in het feit dat jongeren van nu alleen te begrijpen zijn als we snappen dat ze onderdeel uitmaken van een nieuwe generatie; een generatie die is opgegroeid in een volstrekt andere wereld. Een ander deel van het antwoord ligt, opnieuw volgens Boschma & Groen (2009: 5-6), in het loslaten van misvattingen over jongeren: *“Als volwassenen bereid zijn te accepteren dat iemand van zestien net zo serieus met zijn toekomst bezig kan zijn als wij en daarbij net zo maatschappelijk betrokken kan zijn, dan zijn we al een heel eind. Als we de drie G’s kunnen inwisselen voor de drie S’en: slimmer, sneller en socialer. Ofwel als we jongeren vanuit een positieve invalshoek en met respect kunnen benaderen.”*

Naast voorgaande tips, zijn er meerdere zaken waar lokale politici op kunnen letten als het gaat om het verkleinen van de barrières die jongeren ervaren met betrekking tot het toetreden tot de politieke arena. Dit gedeelte gaat dieper in op algemene tips bij de communicatie met jongeren, beginnend bij Geursen et al. Zij geven de volgende tips als het gaat om communicatie met jongeren (2006: 15):

- Neem jongeren serieus maar jezelf niet te veel.
- Versimpel je boodschap.
- Maak gebruik van het egocentrisme van jongeren.
- Hanteer de 80/ 20 regel.

De 80/ 20 regel is eerder in dit rapport aangehaald. Hierbij gaat het erom dat er gewoonweg een groep jongeren is die niet geïnteresseerd zal raken, hoeveel tijd en energie er ook in wordt gestoken. Het advies aan de lokale politiek is dan ook dat men de verwachtingen wel juist moet stellen. Probeer geen streefgetal van 100% aan te houden, maar wees realistisch en ga voor optimale benutting van die 20%. In het meest gunstige geval is 10% daarvan actief bij bijvoorbeeld jongerenorganisaties, maar dat betekent dat er nog zeker een groei van 100% mogelijk is. Een goede insteek voor het nauwer betrekken van die jongeren bij het nastreven van ideële doelen in een organisatie is het gebruik maken van het hierboven aangehaalde egocentrisme van jongeren. Geursen et al. doelen hiermee op het *‘What’s in it for me’* principe. Zoals ook Boschma & Groen aangeven, willen jongeren vooral leren en gaat het hen om het proces en het behalen van resultaten. Het investeren van een gedeelte van hun kostbare tijd moet wel verschil uitmaken. Zet hier dus ook op in en maak zichtbaar dat hun medewerking daadwerkelijk effect heeft. Met andere woorden: Laat de doorwerking zien van hun inspraak.

Aalberts geeft verder aan dat bij actieve jongeren sprake lijkt te zijn van een zogenaamde ‘deugdame cirkel’ (2006: 51). Deze zou vergelijkbaar zijn met een opwaartse spiraal die zich kenmerkt door het opzoeken van de politiek en het vervolgens aanwezig zijn in een omgeving waarin politiek vanzelfsprekend is. Vaak hebben deze jongeren politiek geïnteresseerde ouders en voldoen zij aan het beeld van de geïnformeerde burger (Aalberts, 2006: 51 - 52). Deze cirkel verloopt voor het merendeel van de jongeren omgekeerd, er is sprake van een vicieuze cirkel bij deze inactieve jongeren (Aalberts, 2005: 52). Deze jongeren komen weinig met politiek in aanraking en staan negatief of onverschillig ten opzichte van politiek, waardoor ze de neiging hebben deze te ontlopen en alleen bij hoge uitzondering de politiek op te zoeken (Aalberts, 2006: 52). Het enige dat er voor kan zorgen dat deze jongeren wel politieke signalen zullen ontvangen is dus het doorbreken van deze

cirkel. Dit zou kunnen door als politiek de inactieve jongeren op te zoeken, de omgeving van de inactieve binnen te dringen, en een cultuur- en imago-omslag teweeg te brengen. Aalberts adviseert hierbij om stimulerende contactmomenten te creëren om hun oordelen in positieve richting te veranderen (2006: 52). Het meer zichtbaar maken van jongeren op een politieke kieslijst, of het juist kiezen voor een jongere die niet duurzaam actief is geweest, kunnen bijvoorbeeld een eyeopener zijn voor deze jongeren.

Het creëren van 'stimulerende contactmomenten', een gegeven dat behoorlijk vaag blijft. Het is de vraag wat jongeren dan als stimulerend ervaren en hoe die contactmomenten ingevuld zouden moeten worden. Het vak communicatie en jongeren is namelijk een aparte tak van sport. Boschma & Groen geven aan dat huidige regels van het vak communiceren niet meer gelden om jongeren te bereiken (2007: 98). Het vak is namelijk ontwikkeld met een volwassen consument, die zich gedraagt volgens bepaalde patronen, in het achterhoofd. De nieuwe generatie doorbreekt al die patronen. Om hierbij wat meer richting te geven gaan zij in hun boek dieper in op enkele valkuilen in communicatie met jongeren (2007: 97 – 105):

1. *Eenrichtingsverkeer.*

De zender vertelt en de ontvanger kan niets anders dan luisteren (of erbij weglopen).

Een jongere is gewend interactie te hebben tussen zender en ontvanger en verwachten dus ook een reactie op hun commentaar, suggesties en gaan er van uit dat er ook iets wordt gedaan met hun input.

2. *Communicatie als lapmiddel.*

Het overdragen van een bepaald gedachtegoed moet niet de insteek zijn. Vaak worden met communicatie beloftes gedaan die pretenderen dat het product of de manier van denken een toegevoegde waarde heeft. Jongeren willen bewijsvoering en eerlijkheid en communiceer dus niet om te communiceren, maar omdat je ook van plan bent wat met de resultaten te doen.

3. *Arrogantie.*

Verwacht niet dat de jongere op jou zit te wachten en in het gedachtegoed gelooft of wil gaan geloven. Ga er ook niet van uit dat de jongere vast niets weet van communicatie of politiek omdat deze jong is en geen opleiding heeft genoten in die richting.

4. *Belangenverstrengeling.*

Jongeren willen logica en vinden het bijvoorbeeld niet kunnen dat er geen reclame gemaakt mag worden voor alcohol voor jongeren, maar dat je het wel kunt kopen. Het gedoogbeleid op het gebied van drugs is een ander voorbeeld. Ook vinden zij het onlogisch dat je om een mening vraagt en daar vervolgens niets mee doet. Pas daar dus mee op.

Een belangrijk punt is dat het niet zo moeilijk is om het bij deze generatie te verprutsen (Boschma & Groen, 2007: 103). Helaas rekent deze generatie genadeloos af met producten, bedrijven of diensten die niet de juiste toon treffen of ronduit oneerlijk zijn. Dit maakt het des te lastiger om deze groep te bereiken. Boschma & Groen hanteren een aantal don'ts (2007: 103-105):

- Denk niet: ik ben toch ook een kind geweest?
- Denk niet: alle jongeren zijn zoals mijn eigen kinderen/neefjes/nichtjes/buurkinderen.
- Denk niet: 'de jeugd van tegenwoordig' en 'vroeger was alles beter'.

- Doe niet: jong en hip om geaccepteerd te worden door jongeren.
- Doe niet: liegen in communicatie over je producten/diensten.
- Doe niet: 'jongeren'-media en middelen klakkeloos inzetten.

Het laatste advies als het gaat om de invulling van de communicatie met jongeren is: 'Kijk door een andere bril'. In onderzoek naar de politieke houdingen van jongeren is dikwijls een specifieke visie aanwezig dat jongeren goed geïnformeerd moeten zijn over politiek, op gezette tijden moeten meepraten en politiek actief moeten zijn (Aalberts, 2006:18). De belangrijkste aanname binnen politiek Nederland is namelijk dat de representatieve democratie pas goed functioneert wanneer burgers goed geïnformeerd zijn over politiek. Als alle burgers beschikken over een gedegen politieke kennis, leren ze hun belangen als individu en als groep begrijpen, ontwikkelen ze doordachte opinies en kunnen ze deze opinies door middel van politieke participatie naar voren brengen (Aalberts, 2006: 19). Dit standpunt over politiek is tot op de dag bepalend voor hoe modelburgers – en dus ook jongeren – met politiek horen om te gaan (2006: 18). Dit model van geïnformeerd burgerschap stelt alleen te hoge eisen aan de hoeveelheid feitelijke politieke informatie die een burger moet kennen (Aalberts, 2006: 20) en is tevens niet vanzelfsprekend en onrealistisch (Aalberts, 2006: 21). De jongere zou in detail – en met naam en toenaam – moeten weten wat de overheid is, wat zij doet en wie zij is. Het liefst helemaal terug tot het begin van de democratie. Burgers moeten de structuur van de regering en de overheid kennen, de waarden waarop de overheid is gebaseerd, zoals burgerparticipatie, meerderheidsbeslissingen, de scheiding der machten en de liberale vrijheden. Welke onderwerpen actueel zijn, welke geschiedenis hierachter ligt, welke feiten met deze thema's te maken hebben, welke alternatieve beleidsopties er zijn, welke standpunten de verschillende partijen innemen en welke gevolgen politieke beslissingen kunnen hebben. En daarnaast ook nog, als het even kan, volledig ingelezen zijn qua deelnemers: Zowel de rol van individuele politici als in hun rol als partijlid. Ze moeten weten waar politici voor staan en welke politieke beslissingen ze in het verleden hebben genomen. Iets wat in de huidige tijdsgeest niet haalbaar is (Aalberts, 2006: 21). De politieke informatie van tegenwoordig is namelijk te omvangrijk, te irrelevant en te eenzijdig (Aalberts, 2006: 26). Daarnaast is de aanwezigheid van bovenstaande kennis niet daadwerkelijk noodzakelijk om iets zinnigs te zeggen over politiek of mee te draaien als raadslid in een team van raadsleden waarin eenieder zijn kennis en kunnen binnenbrengt. De aanpassing van deze norm is wat mij betreft stap 1 in het wervingsproces van jongeren voor en door lokale politiek.

Tot slot

Dit onderzoek heeft in kaart gebracht wat jongeren belemmerd om politiek actief te worden op lokaal niveau en wat de aandachtspunten zijn voor deze politieke organisaties als het gaat om jongerenwerving. Nu is niet iedere jongere hetzelfde – en moet er ook zeker per geval bekeken worden wat wel en niet werkt en wel en niet belangrijk is voor de persoon in kwestie – maar dit rapport geeft in ieder geval richting. Eventueel vervolgonderzoek zou mijns inziens gedaan moeten worden naar optimale begeleidingsmethoden van deze digitale generatie om de jonge vrijwilligers ook daadwerkelijk te kunnen behouden en het onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de inzet van nieuwe media te intensiveren. Dit laatste omdat de politiek hierin achterloopt en zij hierdoor velen kansen onbenut laat. In de volledige versie ben ik uitgebreider ingegaan op beiden onderwerpen en staan tevens enkele interessante citaten, verwijzingen en aangehaalde anekdotes. Schroom dus niet om te mailen voor deze 40 pagina's tellende versie.

Bronnenoverzicht

Boeken en Rapporten

- Aalberts, C. (2006). *Aantrekkelijke politiek? Een onderzoek naar jongeren en popularisering van politiek*. Apeldoorn: Het Spinhuis.
- Bekker, S. et al. (2005). *Jong en oud op de arbeidsmarkt. Generaties, transitie en levensloop*. Den Haag: Reed Business Information bv.
- Boogers, M. (2007). *Lokale politiek in Nederland: De logica en dynamiek van plaatselijke politiek*. Den Haag: Lemma.
- Boschma, J. & Groen, I. (2007). *Generatie Einstein, slimmer, sneller en socialer. Communiceren met jongeren van de 21ste eeuw*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- Donk, W. van de (1997). *De arena in schema. Een verkenning van de betekenis van informatisering voor beleid en politiek inzake de verdeling van middelen onder verzorgingshuizen*. Lelystad: De Koninklijke Vermande.
- Forbrich, J. red. (2005). *Revisiting youth political participation: challenges for research and democratic practice in Europe*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Geursen, E. e.a. (2006). *Je bent jong en je wilt niets???* Over jongeren & participatie in Nederland en Europa. Amsterdam: CJP.
- Haan, J. de & Hof, C. van 't (red) (2006). *Jaarboek ICT en samenleving 2006. De digitale generatie*. Amsterdam: Boom.
- Hees, C. (2002). *Modelverordening jongerenparticipatie: Een stimulans voor jongerenparticipatie op lokaal niveau?* Amsterdam: Instituut voor Publiek en Politiek.
- Hermes, J. & Naber, P. & Dieleman A. (2007). *Leefwerelden van jongeren (online resource): thuis, school, media en populaire cultuur*. Bussum: Coutinho.
- Heywood, A. (2002). *Politics*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan.
- Kaap, H. van der (2006). *Politieke Representatie en Lokale Democratie*. Assen: Print Partners Ipskamp.
- MOVISIE (2008). *Werkprogramma 2009: VWS-Instellingssubsidie*. Utrecht: MOVISIE
- Nationale Jeugdraad (2003). *Onderzoeksverslag jeugdraadpanel: Jongerenparticipatie*. Utrecht: Nationale Jeugdraad.
- Pröpper, I. & Kessens, H. & Steenbeek, D. (2005). *Tussen pluche en publiek: lokale politiek in de praktijk*. Bussum: Coutinho.

Artikelen

- Bekkers, V. (1996). Coproductie in het milieubeleid op zoek naar een nieuwe sturingsconceptie. In: *Bestuurswetenschappen*, nummer 3, 177-194. (Uit: Reader Bestuurlijke Netwerken en Instituties: 206)
- Bruijn, J. & Ten Heuvelhof, E. (1999). *Management in netwerken*. Hoofdstuk 3: Strategisch gedrag in netwerken. Remma. (Uit: Reader Bestuurlijke Netwerken en Instituties: 219-240)
- Hendriks, F. & Toonen, Th. (1998). *Schikken en plooiën; de stroperige staat bij nader inzien*. Van Gorum. (Uit: Reader Bestuurlijke Netwerken en Instituties: 153)
- Such, E. & Walker, R. (2005). Young Citizens or Policy Objects? Children in the 'Rights and Responsibilities' debate. *Social Policy*, 34, 1, 39 - 57.
- Timmerman, G. (2009). Youth Policy and Participation. An analysis of pedagogical ideals in municipal youth policy in the Netherlands. *Elsevier, Children and Youth Services Review* 31, 572-576.